

Gustava Behm

1821 Den 5 november föddes **Gustava Nilsdotter** i Skruvhult. Hennes far var en förmögen hemmansägare från Adelöv och hennes mor kyrkvärdsdotter från Trehörna. Modern dog mycket tidigt och familjen flyttade till Gøjeryd i Rök Fadern gifte om sig. Fadern förvärvade efter några år Trehörna säteri, och familjen bosatte sig där. År 1847 avled fadern Nils Olofsson och Trehörna säteri övergick i stärbhus. Gustava hade nu tre styvsystrar och en halvsyster. Se 1847.

1847 **Hemmansägaren Nils Olofsson på Trehörna säteri avlider.** Han var en förmögen hemmansägareson från Adelöv, som i tidigare gifte varit gift med kyrkvärdsdottern från Ekeberg i Trehörna. De fick 5 november 1821 flickan Gustava Nilsdotter. Modern dog efter några år. Familjen flyttade till Gøjeryd i Rök, där fadern gifte om sig. Gustava fick då tre styvsyskon och 1833 en halvsyster Sofia Teodora. Efter några år köper Nils Olofsson säteriet i Trehörna och familjen bosätter sig där. Då fadern avled övergick säteriet till stärbhus. Gustava och Teodora fick 17/60 delar vardera och änkan Maria Andersson 26/60 = 60/60. Nils Olofsson fick Trehörna säteris gamla rätt att tillsätta kyrkoherde. Nils hävdade även förtursrätt att tillsätta kantor, varvid ärendet ledde till process. Kyrkoherdetjänsten upprätthölls under tiden processen fortgick av vice pastor. Patronatsrätten ifrågasattes nu också.

År 1848 blev pastorsadjunkt Carl Olof Behm, född 1814 och prästvigd 1837, vice pastor i Trehörna, 34 år gammal och ungarl. Gustava, 29 år gammal, blev husföreståndarinna hos vicepastorn.

År 1851 födde Gustava en dotter, Chatarina Lovisa, som i kyrkboken noteras som "ett oäkta barn". En stor skandal för modern och den misstänkte fadern, prästen.

Gustava söker förvärva de 43/60 andelarna i Trehörna säteri för att genom pastoratsrätten kunna ge Behm en trygg inkomst och giftemål dem emellan. Detta misslyckas och Behm vill inte ingå äktenskap. Förmodligen var orsakerna:

1. Han kunde inte på vice pastorslönen försörja en familj,
2. Han synes ha velat gifta sig av kärlek och ej av lusta,
3. Han hade mött sin stora kärlek i Aurora Lindgren, en mycket vacker flicka, dotter till en försupen lärare, som varit mycket förmögen och ägt Svärdsfalla gård, som han måst sälja.

1851 Ett slagsmål mellan studeranden F. August Blomkvist och drängen Gabriel Pettersson, Tigersberg, avslöjar i sockenstämmoprotokollet en hel del om förhållandena i Trehörna prästgård. Fadern kantor A. U Blomkvist skriver en inlaga virifierad av pastorn i Trehörna C. O Behm. Anklagelse står mot anklagelse om överfall och glåpord. Drängen har kommit till huset, där slagsmål utbrutit, för att hämta en bok. Han hade blivit anklagad för tjuv och rackare. Men vad som även framkommer under förhören är anklagelser om superier i prästgården, där Blomkvist tydligen ofta besöker prästen. Fanjunkare De Besch framför i sitt vittnesmål att han hört en piga berätta att hon hört Blomkvist i berusat tillstånd bråka med Gustafva Nilsdotter, som under sommaren tjänstgjort i prästgården. Hon har under sommaren framfött ett barn, till vilket Gustava skall ha påstått att pastor Behm var fader. Ärendet lämnas vidare till domstol.

År 1852 meddelar domkapitlet att den av frun på Trehörna säteri förordade pastorn C L Sigbahn erhållit pastorstjänsten i Trehörna och Behm måste flytta. Han blev som det hette satt på konsistorii skjutskärra. Han fick tjänst i Östra Skrukeby.

När köpet av gården misslyckas, far Gustava år 1854 till Össebygarn i Stopckholmstrakten och lyckas göra bra vinster på affärer. Dottern är kvar i Trehörna hos system och svåger. Gustava lär ha drivit en stor svingård, från vilken hon själv sålde kött på Järmtorget. Hon sålde

även grönsaker på torgen och hon lär ha drivit två mindre, enklare serveringar. Inget tyder på skumraskaffärer eller prostitution.

Under Stockholmsvistelsen träffar hon Behm då och då och i staden föder hon ytterligare en dotter, Maria Karolin 1853, som hon lämnar in på barnhem i Stockholm. Vilka öden flickan gick till mötes kände modern ej till.

Gustav kommer 1864 tillbaka till Trehörna i en elegant åkvagn förspänd med eleganta hästar. Vagnen finns fortfarande i behåll på gården. Gustava köper ut släkten från säteriet för 36 000:- kronor. Svågern Albert hade köpt in även moderns andel. Han hade klagat på för högt arrende till Gustava. Han köper nu en icke "så stenfylld gård" i Väderstad.

År 1864 får Sigbahn pastorstjänsten i V Tollstads socken och pastorstjänsten blir ledig i Trehörna. Nu är det Gustava Behm, som ägare till Trehöran säteri, som tillsätter präst och hon rekommenderar Carl Olof Behm, vilket domkapitlet godkänner.

1864 tillsättes Carl Olof Behm på kyrkoherdetjänsten i Trehörna. Bröllop ståndade år 1865. Men lyckan varade inte så länge. Det hade gått tolv långa och hårda år. Länsman från Ydre infinner sig med stämningsansökan för brutet äktenskapslöfte och försörjningsplikt för ett barn. Behm nekar, men Gustava finner snart att det är åtminstone fyra olika kvinnor han gjort med barn. Kyrkoherden bodde nu efter en tid i prästgården och Gustava på säteriet.

Romansen hade svalnat. År 1868 avlider den 54-årige Carl Behm.

Första dottern Chatarina Lovisa vistas en tid hos modern i Trehörna, men de kan ej dra jämt. Flickan flyttar till Vadstena, där hon avlider i unga år i den sista koleraepidemien.

Gustava Behm drev gården med stor omtanke om de anställda men med stram ekonomi. Hon hade ett 15-tontal dagsverkstorp på ägor. Själv for hon till Norköping för att sälja varor. Virke till en ny ladugård köpte hon. Hennes egna skogar skulle få växa till och förränta sig. Trehörna säteri har en areal på 1.200 tunnland.

År 1908 avlider Gustava Behm, ensam. Hon hade aldrig kunnat lita på någon.

Två testamenten funnos vid hennes död. Ett från 1902, där hennes halvsyster Teodora var arvtagaren till säteriet och ett från 16 december 1905, där dottern Maria Karolin ärvde säteriet. "Skulle oaktat gjorda efterlysningar min bemälda dotter ej vara till finnandes - så skall av egendomen göras en fond," att användas för fattiga barns skolgång och sjukvård. I dag går medlen till studiebidrag, föreningsbidrag mm samt underhåll av säteriet.

Släkten processade naturligtvis. Provinsialläkaren i Vadstena kunde intyga att Gustava var vid sina sinnens fulla bruk vid ett läkarbesök året innan hon dog. Han hade funnit henne intressant och de hade fört ett långt samtal.

Trehörna säteri äges nu av Änkefru Gustava Behms stiftelse.

Docent Kalle Bäck har efterforskat flickan Maria Karolins öden. Hon hade inlämnats på ett av Stockholms många barnhem. Efter en månad kom hon till en smedfamilj i tre år. Då återlämnades hon till barnhemmet på grund av forsterföräldrarnas dåliga ekonomi. Hon lämnas nu till en familj i norra Kalmar, som lever på att ta fosterbarn, som de sedan vanvårdar till döds. Hon lever där i två år och dör alltså fem år gammal.

Fyra år efter testamentatorns död förverkligas Änkefru Gustava Behms stiftelse.

Som kuriosum kan nämnas att Gustava Behms gungstol år 1995 donerats till bygdegården i Trehörna.

Gustava Behm ligger begravd på Trehörna kyrkogård under en elegant minnessten med hennes namn. Förmodligen ligger även Carl Behm på denna plats.

(Andersson Mats: Kärlekens irrbloss, Klockrike 1988)